

ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
"КІЦМАНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ
ОСВІТИ "ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ"

(повне найменування вищого навчального закладу)

ЦИКЛОВА КОМІСІЯ ВЕТЕРИНАРНИХ ТА ЗООТЕХНІЧНИХ
ДИСЦИПЛІН

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора

з навчальної роботи

Світлана СЛОБОДЯН

«____» _____ 2026р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ВНУТРІШНІ НЕЗАРАЗНІ
ХВОРОБИ ТВАРИН**

(шифр і назва навчальної дисципліни)

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ

21 ВЕТЕРИНАРІЯ

(шифр і назва)

СПЕЦІАЛЬНОСТЬ

211 ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА

(шифр і назва спеціальності)

Відділення:

№1

(назва відділення)

Кіцмань, 2026

Робоча програма **Внутрішні незаразні хвороби тварин**
(назва навчальної дисципліни)
для здобувачів фахової передвищої освіти

галузь знань

21 Ветеринарія

спеціальністю

211 Ветеринарна медицина

на I та II семестри 2026-2027н. р.

Розробник: **Дрещан Л.М.**, викладач ветеринарних дисциплін, спеціаліст вищої
кваліфікаційної категорії, викладач-методист

Схвалено методичною радою коледжу
Протокол № ____ від “ ____ ” _____ 20__ року
Завідувач методичного кабінету _____ **Микола КОРОЛЬ**

Робоча програма затверджена на засіданні
циклової комісії **ветеринарних та зоотехнічних дисциплін**
Протокол № 1 від “ ____ ” серпня 2026 року
Голова циклової комісії _____ **Л.М.Дрещан**

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, освітньо-професійний ступень	Характеристика навчальної дисципліни			
		денна форма навчання			
Кількість кредитів –7,8	Галузь знань 21 «Ветеринарія» (шифр і назва)	Нормативна (за вибором)			
Розділів - 3	Спеціальність 211 «Ветеринарна медицина»	Рік підготовки:			
Змістовних розділів-7		2026-2027-й			
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр			
(назва)					
Загальна кількість годин - 225		V-й VI-й VII-й VIII			
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних –4 самостійної роботи студента - 4	Освітньо-професійний ступень: фаховий молодший бакалавр	Лекції			
		14 год.	22 год	10 год.	30 год
		Практичні			
		14 год.	30 год.	14 год	22 год
		Лабораторні			
		10 год.	8 год	0	0
		Самостійна робота			
		8 год.	16 год	10 год.	17 год
		Індивідуальні завдання:			
		0 год.		0 год	
Вид контролю:					
екзамен		екзамен			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 50%

для заочної форми навчання –

Мета та завдання навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна “Внутрішні незаразні хвороби сільськогосподарських тварин” разом з іншими спеціальними дисциплінами формує активний, комплексний, економічно виправданий і науково обґрунтований підхід фахівця ветеринарної медицини у вирішенні питань інтенсивного розвитку тваринницької галузі і виробництва продукції високої якості.

Міждисциплінарні зв'язки: “Анатомія і фізіологія сільськогосподарських тварин”, “Патологічна фізіологія та патологічна анатомія сільськогосподарських тварин”, “Фармакологія з рецептурою”, “Годівля сільськогосподарських тварин”, “Епізоотологія з мікробіологією”, “Хірургія ветеринарної медицини”, “Тваринництво, зоогігієна та ветеринарна санітарія”, “Акушерство, гінекологія та штучне осіменіння сільськогосподарських тварин”, “Паразитологія та інвазійні хвороби сільськогосподарських тварин”, “Економіка сільського господарства”, “Організація ветеринарної справи”.

Мета дисципліни “Внутрішні незаразні хвороби сільськогосподарських тварин” – формування у студентів професійного мислення і активного, творчого підходу під час вирішення практичних завдань ветеринарної медицини.

Основними завданнями дисципліни є набуття студентами теоретичних знань і практичних навичок з клінічної діагностики, загальної профілактики і терапії внутрішніх хвороб тварин; вивчення етіології, патогенезу, симптомів, патологоанатомічних змін, особливостей діагностики, перебігу, прогнозу, лікування та профілактики окремих внутрішніх хвороб; оволодіння терапевтичною технікою; ведення ветеринарної реєстраційної і звітної документації.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні

знати:

- план і методи клінічного, лабораторного та інструментального дослідження тварин;
- послідовність і методику дослідження окремих органів і систем;
- загальну профілактику і терапію внутрішніх хвороб;
- основні прийоми і методи терапевтичної техніки;
- окремі внутрішні хвороби тварин, методи їх діагностики, лікування і профілактики;

уміти:

- досліджувати хвору тварину;
- ставити діагноз;
- надавати лікувальну допомогу хворим тваринам;
- проводити диспансеризацію;
- організовувати заходи з профілактики незаразних хвороб тварин;

· вести журнал реєстрації хворих тварин, історію хвороби, диспансерну документацію

2. Програма навчальної дисципліни

III курс

I. Клінічна діагностика внутрішніх незаразних хвороб сільськогосподарських тварин.

Тема 1.1. Вступ. Основи клінічної діагностики незаразних хвороб тварин

Тема 1.2. Дослідження серцево-судинної системи

Тема 1.3. Дослідження дихальної системи

Тема 1.4. Дослідження системи травлення

Тема 1.5. Дослідження сечової системи

Тема 1.6. Дослідження нервової системи

Тема 1.7. Дослідження системи крові

Тема 1.8. Історія хвороби

II. Загальна профілактика і терапія внутрішніх незаразних хвороб сільськогосподарських тварин

Тема 2.1. Загальна профілактика внутрішніх незаразних хвороб с.-г.

Тема 2.2. Основи загальної терапії

Тема 2.3. Методи терапії

Тема 2.4. Терапевтична техніка

III. Внутрішні незаразні хвороби

Тема 3.1. Хвороби серцево-судинної системи.

Тема 3.2. Хвороби дихальної системи

Тема 3.3. Хвороби системи травлення

Тема 3.4 Хвороби печінки

Тема 3.5. Хвороби очеревини

Тема 3.6. Хвороби сечової системи

Тема 3.7. Хвороби нервової системи

Тема 3.8. Хвороби системи крові

Тема 3.9. Хвороби обміну речовин та ендокринної системи

Тема 3.10. Хвороби шкіри

IV курс

Тема 3.11. Отруєння.

IV Хвороби молодняку

Тема 4.1. Хвороби органів травлення і печінки у молодняку.

Тема 4.2. Хвороби органів дихання

Тема 4.3. Хвороби обміну речовин у молодняку

V Хвороби птиці

Тема 5.1. Хвороби органів дихання у птиці

Тема 5.2. Хвороби органів травлення у птиці

Тема 5.3. Хвороби обміну речовин у птиці

VI Хвороби хутрових звірів

Тема 6.1. Хвороби органів травлення і печінки у хутрових звірів.

Тема 6.2. Хвороби обміну речовин у хутрових звірів.

Гіповітамінози А, Д, Е, С і групи В. Аліментарна анемія. Дизурія

(підмокання). Сечокам'яна хвороба (уролітіаз).

VII Диспансеризація с.-г. тварин

Тема 7. Диспансеризація с.-г. тварин

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових розділів та тем	Кількість годин										
	денна форма						Заочна форма				
	Усьо-го	у тому числі					усьо-го	у тому числі			
		л	п	л	Ін.	с.р.		л	п	л	ін
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
III курс (2024-2025 н. р.)											
1. Основи клінічної діагностики											
Тема 1.1. Вступ. Основи клінічн. діагностики незараз-них хвороб тварин	8	2	4	0	0	2					
Тема 1.2. Дослідження серцево-судинної системи	5	2	2	0	0	1					
Тема 1.3. Дослідження дихальної системи	5	2	2	0	0	1					
Тема 1.4. Дослідження системи травлення	7	2	4	0	0	1					
Тема 1.5. Дослідження сечової системи	7	2	0	4	0	1					
Тема 1.6. Дослідження нервової системи	5	2	2	0	0	1					
Тема 1.7. Дослідження системи крові	9	2	0	6	0	1					
Всього за I семестр	46	14	14	10	0	8					
2. Загальна профілактика і терапія ВНХ											
Тема 2.1. Загальна проф. незаразних хв.	3	0	0	0	0	2					
Тема 2.2. Основи загальної терапії	3	2	0	0	0	1					

Тема 2.3. Методи терапії	8	2	4	0	0	1					
Тема 2.4. Терапевтична техніка	8	2	4	0	0	1					
3. Внутрішні незаразні хвороби											
Тема 3.1. Хвороби серцево-судинної системи.	6	2	2	0	0	1					
Тема 3.2. Хвороби дихальної системи	8	2	4	0	0	1					
Тема 3.3. Хвороби системи травлення	9	4	4	0	0	1					
Тема 3.4. Хвороби печінки	1	0	0	0	0	1					
Тема 3.5. Хвороби очеревини	1	0	0	0	0	1					
Тема 3.6. Хвороби сечової системи	9	2	2	4	0	1					
Тема 3.7. Хвороби нервової системи	5	2	2	0	0	1					
Тема 3.8. Хвороби системи крові	5	0	0	4	0	1					
Тема 3.9. Хвороби обміну речовин та ендокринної системи	10	4	4	0	0	1					
Тема 3.10. Хвороби шкіри	3	0	2	0	0	1					
Тема 1.8. Історія хвороби	4	0	2	0	0	1					
Разом за II семестр	76	22	30	8	0	16					
			38								
		60									
Всього по III курсу	122	36	44	18	0	24					
			62								
		98									
IV курс											
4. Внутрішні незаразні хвороби											
Тема 3.11. Отруєння	34	10	14	0	0	10					
Разом за I семестр	34	10	14	0	0	10					
4. Хвороби молодняка.											
Тема 4.1. Хвороби органів травлення і печінки у молодняка	10	4	4	0	0	2					

Тема 4.2. Хвороби органів дихання	7	2	4	0	0	1						
Тема 4.3. Хвороби обміну речовин	10	4	4	0	0	2						
Тема 4.4. Хвороби імунної системи	3	2	0	0	0	2						
5. Хвороби птиці												
Тема 5.1. Хвороби органів дихання	2	2	0	0	0	1						
Тема 5.2. Хвороби органів травлення	3	2	0	0	0	1						
Тема 5.3. Хвороби обміну речовин	5	2	2	0	0	2						
6. Хвороби хутрових звірів												
Тема 6.1. Хвороби органів травлення і печінки	3	2	0	0	0	2						
Тема 6.2. Хвороби обміну речовин	7	4	2	0	0	2						
7. Диспансеризація с.-г. тварин												
Тема 7.1. Диспансеризація с.-г. тварин	14	6	6	0	0	2						
Разом за II семестр	64	30	22	0	0	17						
Всього по ІУ курсу	106	40	36	0	0	27						
ІНДЗ			-	-		-			-	-	-	
Усього годин по дисципліні	225	76	80	18	0	51						
		174				51						
НП	135		90	0	0	45						
Усього годин по дисципліні + НП	360	76	188			96						

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	III курс	
1	Основи клінічної діагностики незаразних хвороб тварин 1.Визначення дисципліни “Внутрішні незаразні хвороби сільського сподарських тварин”. 2.Основні (загальноклінічні) методи дослідження: огляд, пальпація, перкусія, аускультация, термометрія. Додаткові (спеціальні) методи дослідження: лабораторні, інструментальні, функціональні. 3.Попереднє ознайомлення з хворою твариною: реєстрація, анамнез. 4.Загальне дослідження тварини: визначення габітуса, дослідження волосяного покриву, шкіри та її похідних, видимих слизових оболонок, поверхневих лімфатичних вузлів, аналіз результатів термометрії.	2
2	Дослідження серцево-судинної системи 1.План дослідження серцево-судинної системи. 2. Дослідження серцевої ділянки: огляд, пальпація; серцевий поштовх та його зміни. 3.Перкусія ділянки серця. 4. Аускультация серця. Тони серця, походження, зміни.	2
3.	Дослідження дихальної систем 1.План дослідження дихальної системи. 2.Дослідження дихальних рухів: частота, тип, ритм, сила і симетричність дихання, їх клінічне оцінювання. Задишка. 3.Дослідження верхнього відділу дихальної системи. 4. Огляд, пальпація, перкусія та аускультация грудної клітки. Визначення меж легень та їх зміни.	
4	Дослідження системи травлення 1.План дослідження системи органів травлення. 2. Апетит і його зміни. Спрага. Дослідження приймання корму і води. 3.Дослідження рота та органів ротової порожнини. 4.Дослідження глотки. Дослідження стравоходу. 5.Дослідження черева, передшлунків і сичуга.	2

5	Дослідження сечової системи 1. План дослідження системи органів сечовиділення. 2. Дослідження акту сечовиділення. 3. Дослідження нирок, сечоводів, сечового міхура і уретри.	
6	Дослідження нервової системи 1. План дослідження нервової системи 2. Дослідження поведінки тварини. 3. Дослідження черепа і хребта. 4. Дослідження органів чуття.	2
7.	Дослідження системи крові 1. План дослідження системи крові. 2. Методи взяття крові. 3. Дослідження фізичних властивостей крові. 4. Морфологічне дослідження крові. 5. Біохімічне дослідження крові.	2
	I семестр	14
8	Основи загальної терапії Види терапії. Етіотропна терапія: антимікробна, антидототерапія, терапія хіміопрепаратами, специфічними сироватками, імуноглобулінами. Пробіотикотерапія. Патогенетична терапія, її суть і різновиди. Терапія, що регулює нервово-трофічні функції. Неспецифічна стимулювальна терапія, її суть і різновиди. Протеїнотерапія (гемо-, серо- і лактотерапія). Лізато- і органотерапія, тканинна терапія. Імуностимулювальна терапія. Замінна терапія: вітаміно-, ферменто- і гормонотерапія, застосування макро-і мікроелементів, переливання крові. Симптоматична терапія.	2
9	Методи терапії 2. Дієтотерапія, її суть, види та особливості застосування під час захворювань різних органів і систем. Приготування та застосування дієтичних кормів. Штучна годівля. 2. Класифікація методів фізіотерапії. 3. Механотерапія: масаж, моціон. 4. Гідротерапія: душ, обливання, обмивання, купання, ванни. 5. Термотерапія: компреси, грілки, парафіно-, глино-, грязелікування.	2
10	Терапевтична техніка 1. Індивідуальні та групові методи введення лікарських речовин. 2. Ентеральні методи введення лікарських препаратів: через рот, за допомогою зондів, у рубець, книжку, введення ліків у пряму кишку. 3. Парентеральне введення ліків: підшкірне, внутрішньом'язове, внутрішньовенне, внутрішньочеревне та ін.	2
11.	Хвороби серцево-судинної системи системи	2

	1.Класифікація і поширення хвороб серцево-судинної системи. 2.Перикардит. 3. Міокардит.	
12.	Хвороби дихальної системи 1. Класифікація і поширення хвороб дихальної системи. 2. Кровотеча з носа. Риніт. Ларингіт. 3. Бронхіт.	2
13.	Хвороби системи травлення 1. Класифікація і поширення хвороб системи травлення. 2. Стоматити. Виразки язика. Фарингіт. 3. Закупорення стравоходу. 4.Гіпотонія й атонія передшлунків. 5.Тимпанія рубця. Катаральна ентералгія.	2
14.	Хвороби шлунка та кишок 1. Гастроентерит. Гостре розширення шлунка. 2. Метеоризм кишок. Хімо́стаз. Копростаз	2
15.	Хвороби сечової системи 1.Основні синдроми хвороб сечовидільної системи. 2.Нефрит. 3 Уроцистит. Сечокам'яна хвороба (уролітіаз).	2
16	Хвороби нервової системи 1. Симптоми і синдроми захворювань нервової системи. 2.Тепловий удар. Сонячний удар	2
17.	Хвороби обміну речовин і ендокринної системи 1. Міоглобінурія. 2. Аліментарна дистрофія. 3. Остеодистрофія	2
18.	Гіповітамінози у тварин 1.Недостатність жиророзчинних вітамінів: А, Д, Е, К. 2. Недостатність водорозчинних вітамінів: тіаміну, рибофлавіну, нікотинової кислоти, піридоксину, ціанокобаламіну, аскорбінової кислоти.	2
	II семестр	22
	Всього по III курсу	36
	IV курс	
1	Отруєння ФОС 1.Поняття про токсикологію. 2.Отруєння кормами, забрудненими фосфорорганічними сполуками	2
2	Отруєння РОС та ХОС Отруєння кормами, забрудненими ртутнорганічними та хлорорганічними сполуками	2
3	Мінеральні отруєння	2

	Отруєння сіллю, сечовиною, нітратами і нітритами	
4	Отруєння рослинами. Отруєння люпином, жовтцями, хвощами, цикутою отруйною, чемерицею	2
5	Мікотоксикози: фузаріотоксикоз, стахіборіотоксикоз, клавіцепстоксикоз.	2
	I семестр	10
6	Хвороби із синдромом діареї 1.Казеїно-безоарна хвороба 2. Молозивний токсикоз 3. Диспепсія.	2
7	Хвороби молодняку 1. Гастроентерит. 2. Періодична тимпанія телят і ягнят.	2
8.	Хвороби органів дихання у молодняку. Бронхопневмонія молодняку	2
9	Хвороби обміну речовин у молодняку 1 Гіпоглікемія поросят. 2. Гіпопластична анемія поросят, телят, ягнят.	2
10	Гіповітамінози у молодняку Гіповітамінози у молодняку	2
11	Хвороби імунної системи Клітинні і гуморальні фактори імунного захисту. Імунні дефіцити.	2
12.	Хвороби органів дихання у птиці 1. Риніт. Синусит. 2. Ларинготрахеїт.	2
13	Хвороби органів травлення у птиці 1.Стоматит гусей. 2.Запалення вола. Закупорення вола. 3.Кутикуліт (аліментарний гастрит).	2
14	Хвороби обміну речовин у птиці 1. Сечокислий діатез. 2. Аптеріоз і випадання пера. 3. Пероз в індиценят і курчат. 4. Канібалізм.	2
15	Хвороби органів травлення і печінки у хутрових звірів 1.Стоматит. 2.Гостре розширення шлунка.	2
16	Хвороби обміну речовин у хутрових звірів 1. Аліментарна анемія. 2. Дизурія (підмокання).	2
17	Хвороби обміну речовин у хутрових звірів	2

	Гіповітамінози	
18	Диспансеризація 1. Визначення, мета, основні завдання, терміни та етапи диспансеризації. 2. Аналіз виробничих показників. 3. Клінічний статусу тварин. 4. Лабораторні дослідження. 5. Оцінка якості кормів. 6. Аналіз годівлі, утримання тварин та одержаних даних. 7. Висновки та пропозиції.	2
19	Диспансеризація Особливості проведення диспансеризації у великої рогатої худоби	2
20	Диспансеризація Особливості проведення диспансеризації у свиней, овець та коней	2
	II семестр	30
	Всього по IV курсу	40
	Всього по дисципліні	76

6. Теми лабораторно-практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кіль-кість годин
	III курс	
1-2 (п)	Вивчення правил поводження з тваринами, методів їх фіксації і приборкання. Техніка безпеки та особиста гігієна під час роботи з тваринами. Вивчення методів клінічного Дослідження тварин. Реєстрація тварин. Анамнез. Дослідження загального стану тварини. Застосування сучасних електронних приладів і комп'ютерних технологій при клінічному дослідженні.	4
3 (п)	Дослідження серцево-судинної системи різних видів тварин з використанням сучасних технологій.	2
4 (п)	Дослідження системи органів дихання тварин за новітньою технологією	2
5-6. (п)	Дослідження системи травлення тварин з використанням сучасних технологій	4
7-8 (л)	Методи взяття сечі у різних видів тварин. Дослідження сечі сільськогосподарських тварин. Визначення фізичних і хімічних показників сечі. Порівняння результатів дослідження у різних видів тварин.	4
9 (п)	Дослідження нервової системи у тварин за новітньою технологією	2

10-12 (л)	Взяття крові у різних видів тварин. Визначення швидкості осідання еритроцитів. Визначення у крові вмісту гемоглобіну, кількості еритроцитів і лейкоцитів. Виготовлення і забарвлення мазків крові. Виведення лейкограми. Порівняння результатів дослідження у різних видів тварин.	6
	I семестр	24
13-14. (п)	Ознайомлення із штучними джерелами УФ і ІЧ променів та приладами для електротерапії з використанням сучасних технологій	4
15-16. (п)	Відпрацювання методів введення лікарських речовин тваринам різних видів. Прокол рубця, книжки у жуйних та сліпої кишки у коня. Зондування шлунка у коня, свині, собаки, рубця у великої рогатої худоби. Постановка клізм та катетеризація сечового міхура. Промивання слизової оболонки ротової та носової порожнин.	4
17 (п)	Вивчення хвороб серцево-судинної системи. Надання лікувальної допомоги хворим тваринам із застосуванням сучасних терапевтичних засобів і новітніх технологій. Аналіз ефективності лікування.	2
18-19. (п)	Вивчення хвороб дихальної системи. Надання лікувальної допомоги хворим тваринам із застосуванням сучасних терапевтичних засобів і новітніх технологій. Аналіз ефективності лікування.	4
20-21 (п)	Вивчення хвороб травної системи. Надання лікувальної допомоги хворим тваринам із застосуванням сучасних терапевтичних засобів і новітніх технологій. Аналіз ефективності лікування.	4
22-23 (л)	Дослідження сечі від хворих тварин. Порівняння отриманих результатів з фізіологічними показниками.	4
24 (п)	Вивчення хвороб сечової систем. Надання лікувальної допомоги хворим тваринам із застосуванням сучасних терапевтичних засобів і новітніх технологій. Аналіз ефективності лікування	2
25. (п)	Вивчення хвороб нервової систем. Надання лікувальної допомоги хворим тваринам із застосуванням сучасних терапевтичних засобів і новітніх технологій. Аналіз ефективності лікування.	2
26-27. (л)	Дослідження крові від хворих тварин. Визначення вмісту гемоглобіну, кількості еритроцитів, лейкоцитів. Порівняння отриманих результатів з фізіологічними показниками.	4
28-29 (п)	Вивчення хвороб обміну речовин. Проведення лікування та профілактики із застосуванням сучасних лікарських засобів. Аналіз ефективності лікування	4
30	Вивчення хвороб шкіри. Надання лікувальної допомоги хворим тваринам із застосуванням сучасних терапевтичних засобів і новітніх технологій. Аналіз ефективності лікування	2
31.	Вивчити вимоги при оформленні історії хвороби.	2
	II семестр	32
	Всього по III курсу	62

	IV курс	
1-2	Відбір, пакування, пересилка кормів для санітарно-гігієнічних і хіміко-токсикологічних досліджень. Відбір, пакування і пересилка матеріалу від трупів і хворих тварин при підозрі на отруєння	4
3-4	Ознайомлення із зразками мінеральних добривами Ознайомлення з гербарієм отруйних рослин регіону	4
5	Діагностика отруєнь.	2
6-7	Надання невідкладної допомоги під час гострих отруєнь тварин. Антидототерапія	4
	Всього за I семестр	14
8-9	Надання лікувальної допомоги молодняку з хворобами органів травлення, застосовуючи сучасні терапевтичні засоби та новітні технології. Аналіз ефективності лікування.	4
10-11	Надання лікувальної допомоги молодняку з хворобами органів дихання, застосовуючи сучасні терапевтичні засоби та новітні технології. Аналіз ефективності лікуванн	4
12-13	Вивчення хвороб молодняку із порушенням обміну речовин та надання їм лікувальної допомоги. Аналіз ефективності лікування. Розробка заходів щодо профілактики хвороб обміну речовин у молодняку.	4
14	Проведення лікування та профілактики хвороб птиці з порушенням обміну речовин. Аналіз ефективності лікування.	2
15	Вивчення хвороб хутрових звірів з порушенням обміну речовин. Проведення лікування та профілактики. Аналіз ефективності лікування.	2
16-18	Диспансеризація корів і нетелей на фермі. Взяття крові, сечі, молока від тварин контрольних груп для лабораторних досліджень. Оформлення супровідної документації. Аналіз одержаних даних, висновки та пропозиції	6
	II семестр	22
	Всього по IV курсу	36
	Всього по дисципліні	98

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	III курс	
1	Вступ. Основи клінічної діагностики 1. Структурно-логічна схема дисципліни, її мета, завдання та значення у формуванні фельдшера ветеринарної медицини. Історія розвитку дисципліни Роль ветеринарної науки і практики у профілактиці внутрішніх хвороб.	2

	2. Поняття про клінічну діагностику хвороб тварин, її мета і завдання. Охорона праці під час проведення діагностичних досліджень тварин. Клінічна документації. 3. Симптоми і синдроми хвороб. 4. Діагноз та його різновиди. Прогноз та його різновиди.	
2	Дослідження серцево-судинної системи 1. Дослідження кровоносних судин. Артеріальний пульс, його клінічне оцінювання. 2. Дослідження вен. Різновиди венозного пульсу. Артеріальний і венозний кров'яний тиск. 3. Спеціальні методи дослідження серця: електрокардіографія, фонокардіографія, їх клінічне значення	1
3.	Дослідження дихальної системи 1. Перкусійний звук у клінічно здорових тварин та під час захворювань легень і плеври. 2. Фізіологічні дихальні шуми, їх походження та зміни. Патологічні дихальні шуми, їх клінічне оцінювання	1
5.	Дослідження системи травлення 1. Розлади жування і ковтання. Відригування і ремигання, їх розлади. Блювання його клінічне значення. 2. Дослідження шлунка у коней, свиней і дрібних твар. 3. Дослідження кишечника. Акт дефекації і його розлади. Дослідження фекалій. 4. Дослідження печінки: огляд, пальпація і перкусія ділянки печінки.	1
5	Дослідження сечової системи. 1. Розлади сечоутворення і сечовиділення. 2. Дослідження сечі: фізичні властивості, хімічні властивості, мікроскопічні дослідження осаду сечі.	1
6.	Дослідження нервової системи 1. Дослідження рухової сфери; розлади рухової сфери: парези, паралічі, зміни м'язового тону, атаксії. 2. Дослідження рефлексів. 3. Дослідження вегетативного відділу нервової системи	1
7.	Дослідження системи крові 1. План дослідження системи крові. Методи взяття крові. Дослідження фізичних властивостей крові. 2. Морфологічне дослідження крові: підрахунок кількості еритроцитів і лейкоцитів. 3. Лейкограма периферичної крові. Біохімічне дослідження крові. Визначення рівня глюкози (за допомогою глюкометра)	1
8	Історія хвороби Загальні відомості про хвору тварину: реєстрація, анамнез, загальне дослідження тварини, дослідження окремих систем і	1

	органів, спеціальні і лабораторні дослідження. Діагноз, прогноз, схема лікування хвороби. Перебіг захворювання та лікування. Епікриз.	
9	Загальна профілактика ВНХ. 1.Основи профілактики внутрішніх хвороб тварин: повноцінна годівля, висока якість кормів і води, забезпечення оптимального мікроклімату у приміщеннях, моціон, контроль за станом обміну речовин і здоров'я тварин. 2.Профілактика хвороб у пасовищний період.	2
10.	Основи загальної терапії. 1.Принципи терапії. Єдність організму і зовнішнього середовища, цілісність організму, індивідуальність, фізіологічність і комплексність терапії, проведення лікування на ранніх стадіях хвороби	1
11	Методи терапії 1.Неспецифічна стимулювальна терапія, її суть і різновиди. Протеїнотерапія (гемо-, серо- і лактотерапія). Лізато- і органотерапія, тканинна терапія. Імуностимулювальна терапія. Замінна терапія: вітаміно-, ферменто- і гормонотерапія, застосування макро-і мікроелементів, переливання крові	1
12	Терапевтична техніка 1.Введення лікарських речовин в органи дихання: внутрішньотрахеальне, інгаляція, аерозолетерапія. 2.Введення ліків в органи сечовиділення. 3.Введення зондів: зондування шлунка у коня, свині, собаки, рубця у великої і дрібної рогатої худоби. 4.Введення в сітку магнітних зондів і кілець. Техніка проколу рубця, книжки, сліпої кишки у коня. Техніка постановки клізм. 5. Катетеризація сечового міхура. Пункція плеври.	1
13	Хвороби серцево-судинної системи 1.Міокардоз. 2.Ендокардит. 3.Поняття про вади серця.	1
14	Хвороби дихальної системи 1. Крупозна , аспіраційна, ателектатична, гіпопластична, метастатична та гнійно-некротична пневмонії пневмонія. 2.Катаральна бронхопневмонія. 3. Набряк легень. 4. Емфізема легень 5. Плеврит.	1
15	Хвороби системи травлення 1.Ацидоз рубця. Алкалоз рубця. Румініт. 2.Травматичний ретикуліт і ретикулоперитоніт. 3. Закупорення книжки. 4.Запалення сичуга. Зміщення сичуга. 5.Гастрит. Виразкова хвороба	1

	6.Обтурація кишечника. 7.Механічна непрохідність кишечника. 8 Тромбоемболічні кольки	
16	Хвороби печінки 1.Класифікація і поширення хвороб печінки. Синдроми 2. Гепатодистрофія Гепатит. 3 Цироз печінки.. 4. Абсцеси печінки 5. Перитоніт	1
17	Хвороби очеревини 1. Перитоніт. 2. Асцит	1
18.	Хвороби сечової системи 1.Класифікація і поширення хвороб сечової системи 2. Нефроз.	1
19	Хвороби нервової системи 1.Класифікація і поширення хвороб нервової системи 2. Менінгоенцефаліт. Менінгомієліт. Неврози. Синдром стресу та його профілактика	1
20	Хвороби системи крові Анемії: постгеморагічна, гіпопластична і гемолітична.	1
21	Хвороби обміну речовин і ендокринних органів 1. Класифікація хвороб обміну речовин 2. Кетоз корів, овець, свиней. 3. Пасовищна титанія 4. Йодна недостатність. 5. Гіпокобальтоз. 6. Гіпокупроз. 7. Недостатність цинку.	1
22	Хвороби шкіри 1. Екзема, дерматит. 2.Бражний мокрець, 3. Кропивниця. 4. Сироваточна хвороба.	1
	Всього III курсу	24
	IV курс	
1	Отруєння 1. Загальні принципи діагностики лікування і профілактики отруєнь. 2. Отруєння кормами, які містять синильну кислоту. 3.Отруєння ріпаком та гірчицею. 4. Отруєння соланіном. 5. Отруєння кормовою мелясою. 6.Отруєння рослинами, які мають фотодинамічну дію.	10

2	Хвороби молодняку 1. Поширення хвороб молодняку та економічні збитки від них. 2. Особливості вікової фізіології молодняку. 3. Ентералгія. 4. Безоарна хвороба 5. Антенатальна гіпотрофія 6. Білом'язова хвороба. 7. Ензоотична атаксія ягнят. 8. Паракератоз поросят	5
3	Хвороби імунної системи Клітинні і гуморальні фактори імунного захисту	2
4	Хвороби птиці Гастроентерит. 2. Клоацит. 3. Гіповітамінози групи В 4. Сальпінгоперитоніт (жовтковий перитоніт),	4
5	Хвороби хутрових звірів 1. Гастроентерит. 2. Копростаз. 3. Сечокам'яна хвороба (уролітіаз).	4
6	Диспансеризація тварин Особливості проведення диспансеризації: молодняку в господарствах з виробництва яловичини; молодняку в період вирощування і відгодівлі та застосування засобів хімічного і мікробіологічного синтезу	2
	Всього по ІУ курсу	27
	Всього по дисципліні	51

8. Індивідуальні завдання

Написання рефератів, есе; складання кросвордів, тестів; створення презентацій, оформлення історій хвороби, складання схем лікування тварин та виписування рецептів на лікарські препарати.

9. Методи навчання

Під час викладання лекційного матеріалу: лекція, повідомлення та засвоєння нових знань, розповідь, бесіда, проблемний виклад; зображення схем на дошці і на плакатах; демонстрація наявних макетів і моделей; демонстрація відео фрагментів, мультимедійний супровід лекційного матеріалу.

Під час проведення практичних занять: практична робота студентів, вправи, імітаційно-ігровий метод, експеримент, дослідна робота, конструювання.

Під час проведення лабораторних занять: експериментальна лабораторна робота за методичними вказівками з використанням лабораторних установок, ознайомлення з конструкцією діючих лабораторних установок; проведення

експерименту, обробка і аналіз отриманих результатів з використанням розрахункових комп'ютерних програм та графічної інтерпретації отриманих результатів.

Під час проведення семінарського заняття: доповідь, бесіда, диспут, рецензування та обговорення рефератів, «мозковий штурм».

Під час лекційного курсу застосовується роздатковий матеріал, ілюстраційні матеріали, схеми, презентації.

На практичних заняттях:

- методичні вказівки для виконання практичних робіт;
- використовується роздатковий матеріал (наочність) для формування у студентів системного мислення, розвитку пам'яті;
- проводиться дискусійне обговорення проблемних питань.

На лекції – розповідь, бесіда, демонстрування.

На практичних заняттях – пояснення, робота біля дошки, розв'язування задач, робота з індивідуальними завданнями, робота з нормативними довідниками, демонстрування.

10. Методи контролю

Лекція: тестування, вибіркове усне опитування перед початком занять, фронтальне опитування за картками (5-10 хв.), фронтальна перевірка домашнього завдання, письмове опитування (розв'язування індивідуальних завдань), письмова контрольна робота.

Практичне заняття: письмове опитування, комбіноване опитування, усне опитування, тестування, взаємоконтроль, співбесіда.

Лабораторне заняття: письмове опитування, комбіноване опитування, усне опитування, взаємоконтроль.

Самостійна робота: перевірка конспектів лекцій (тези), перевірка рефератів за запропонованими викладачем питаннями нового матеріалу, індивідуальна співбесіда, проведення навчальних конкурсів, олімпіад на краще знання навчальної дисципліни, кращого із спеціальності.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться в письмовій та усній формі. Контрольні завдання за темами містять теоретичні питання, тестові завдання та практичні завдання.

Контроль самостійної роботи проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів; усних відповідей, тестування;
- з практичних занять – за допомогою перевірки виконаних завдань;
- за індивідуальним завданням – за допомогою перевірки завдання чи захисту письмової роботи.

Підсумковий контроль знань відбувається у вигляді комплексної контрольної роботи (ККР).

Поточний контроль здійснюється у формі оцінювання виступів на семінарських заняттях, рефератів та есе. Проводиться опитування у формі самостійної роботи, тестових завдань. Підсумкова форма контролю – залік

11. Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

«Відмінно» - оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. Здобувач освіти активно працює протягом усього курсу і показує при цьому глибоке оволодіння лекційним матеріалом, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал. Практичне завдання виконане правильно, як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом;

«Добре» - оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу. Здобувач освіти виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. Здобувач освіти активно працює протягом усього курсу, питання висвітлює повно, висвітлення їх завершене висновками, виявлене вміння аналізувати факти й події, а також виконувати навчальні завдання. У відповідях допущені несуттєві помилки, в усних відповідях – неточності, деякі незначні помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене ставлення слухача до фактів;

«Задовільно» - оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; здобувач освіти у цілому оволодів суттю питань з даної теми, виявляє знання лекційного матеріалу, навчальної літератури, намагається аналізувати факти й події, робити висновки. Але на заняттях поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу. У практичних завданнях припущені несуттєві помилки;

«Незадовільно» - оцінюється завдання, що не виконане, або містить відповіді на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу. Здобувач освіти виявив неспроможність висвітлити питання чи питання висвітлені неправильно, безсистемно, з грубими помилками, відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення. У відповідях та практичному завданні припущені суттєві помилки.

12. Методичне забезпечення: інструктивні карти, робочі зошити, практикуми, інструкції нових препаратів.

- *при викладенні нового матеріалу – лекції, презентації, аудіо/відео-матеріали;*

- для контролю знань, вмінь студентів – тести та практичні завдання з дисципліни;
- для індивідуальної роботи – робочі зошити для практичних занять, рекомендації щодо вивчення питань самостійної роботи студентів;
- Навчальна типова програма дисципліни;
- Робоча навчальна програма дисципліни (схвалена методичною радою коледжу);
- Програми навчальної, технологічної і професійної практик;
- Плани занять (розглянуті та схвалені на засіданнях ЦК);
- Навчально-наочні посібники, технічні засоби навчання тощо;
- Повні конспекти лекцій з дисципліни (розглянуті та схвалені на засіданнях ЦК);
- Комплекс контрольних робіт (ККР) для визначення залишкових знань, з дисципліни, завдань для обов'язкових контрольних робіт;
- Інструктивно-методичні матеріали до практичних і лабораторних занять;
- Тести, контрольні завдання до практичних і лабораторних занять, завдання для диференційованих заліків (розглянуті та схвалені на засіданнях ЦК);
- Питання до екзаменаційних білетів, екзаменаційні білети (розглянуті та схвалені на засіданнях ЦК);
- Методичні рекомендації, розробки викладача;
- Методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу студентів;
- Інші матеріали.

13. Рекомендована література.

Базова:

1. Левченко В.І., Влізко В.В., Кондрахін І.П., Мельник Й.Л., Судаков М.О., Чумаченко В.Ю.- Клінічна діагностика внутрішніх хвороб тварин.- Біла Церква, 2004. – 608 с.
2. Левченко В.І., Кондрахін, Судаков М.О. та ін. Внутрішні хвороби тварин. – Ч 1 / За ред. В.І.Левченка. – Біла Церква, 2014. – 386 с.
3. Левченко В.І., Кондрахін, Судаков М.О. та ін. Внутрішні хвороби тварин. – Ч 2 / За ред. В.І.Левченка. – Біла Церква, 2015. – 586 с.
4. Левченко В.І., Кондрахін І.П., Богатко Л.М. та ін. Загальна терапія і профілактика внутрішніх хвороб тварин: практикум / За ред В.І. Левченка. – Біла Церква, 2000. – 2274 с
5. Судаков М. О., Цвіліховський М.І., Береза В.І. та ін. Внутрішні незаразні хвороби тварин. / За ред. М.О.Судакова. – Київ: Мета, - 2002. – 352 с.
6. Судаков М. О., Береза В.І. та ін. Внутрішні незаразні хвороби с.-г. тварин: практикум. – Київ: Вища школа, 1995. – 206 с
7. Цвіліховський М.І., Береза В.І., Січкарь В.С. та ін. . Внутрішні незаразні хвороби тварин. / За ред. М.І. Цвіліховського. – Київ: Аграрна освіта, 2014.- 614с.

Допоміжна:

1. К.В.Орлова, О.П.Пенцарський.- Внутрішні незаразні хвороби сільськогосподарських тварин.- К.: Вища школа, 1975.
2. Конспекти лекцій для студентів III, IV курсів

14. Інформаційні ресурси

1. Закон України «Про ветеринарну медицину» від 25.06.1992 р. № 2498- XII (із змінами та доповненнями)
 1. Журнал.- Ветеринарна медицина України.
 2. Журнал.- Здоров'я і ліки тварин.
 3. <http://nmcbook.com.ua/wp-content/uploads/>
 4. <http://base.dnsgb.com.ua/files/book>